

6. POGlavJE: IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

6.1. Splošno ozadje

Glavni trendi udeležbe mladih v izobraževanju in usposabljanju

Delež mladih, vključenih v izobraževalni sistem, je v Sloveniji rasel veliko hitreje kot povprečje EU-27, delež izpisov v srednji šoli pa je najnižji v državah EU-27 po podatkih [Statističnega urada Republike Slovenije](#). Poleg tega je bil delež študentov v visokošolskem izobraževanju, starih od 20 do 24 let, v študijskem letu 2016/17 daleč najvišji v državah EU-27. Delež mladih, starih od 15 do 24 let, vključenih v izobraževanje, se je povečeval do leta 2008, ko je bil bistveno višji od povprečja EU-27. Poleg tega se je v obdobju 2000–2010 delež študentov, starih od 19 do 24 let, povečal z 38,5 % na 53,5 % (glej [Mladina 2010](#)).

Kljub temu pa je mogoče opaziti upadajoči trend vpisa v terciarno izobraževanje, saj se število študentov, vpisanih v terciarno izobraževanje, počasi zmanjšuje. V študijskem letu 2016/17 je bilo vpisanih 79.547 študentov, kar je približno 1000 manj kot leto prej in 36.000 manj kot deset let pred tem (2006/07). V študijskem letu 2016/17 je bilo v visokošolsko izobraževanje vpisanih manj kot 80.000 študentov, kar je manj od katerega koli leta od 1998/99. Kljub temu pa ta upad ni vplival na število študentov, ki se v visokošolsko izobraževanje vpišejo prvič, saj prvi vpis do zdaj ni upadel. Po podatkih [Statističnega urada Republike Slovenije](#) je Slovenija še vedno ena od vodilnih držav v Evropski uniji glede na število študentov na celotno prebivalstvo. Toda odstotek mladih, starih od 19 do 24 let, ki so študenti, se je v zadnjih petih letih zmanjšal za dve odstotni točki. Kljub temu skoraj polovica (47,4 %) mladih študira. Manjši vpis je mogoče pripisati manjšim generacijam mladih.

V Sloveniji je bila v visokošolskem sistemu leta 2004 izvedena bolonjska reforma, posodobljeni študijski programi pa so bili uvedeni postopoma. Septembra 2016 so se predbolonjski študijski programi zaključili, kar pomeni, da so študenti lahko zaključili študij po pogojih starih študijskih programov do konca septembra 2016. Pred zaključkom predbolonjskih programov je študij uspešno zaključilo okoli 15.000 študentov. Ta okoliščina je imela močan vpliv na statistično sliko diplomantov visokošolskega izobraževanja. Leta 2015 je visokošolski študij uspešno zaključilo 13.847 študentov, medtem ko se je leta 2016 ta številka več kot podvojila na 29.135, pri čemer je bila polovica diplomantov iz predbolonjskih programov.

Visok vpis v terciarno izobraževanje in podaljšano šolanje mladih (starih od 15 do 24 let) sta povezana z visokim odstotkom mladih, vpisanih v srednješolske programe in programe za nadaljevanje izobraževanja na terciarni ravni. Razmerje med številom vpisov in skupnim številom mest v višješolskih in visokošolskih programih je ugodno, ker ni šolnin za redni študij na 1. in 2. stopnji in ker študentski status ponuja številne ugodnosti.

Podatki mednarodnega projekta [Eurostudent](#) kažejo, da so v Sloveniji študenti s starši z nizko stopnjo izobrazbe slabše zastopani v visokošolskem izobraževanju, kar kaže na neenak dostop do izobraževanja. Po drugi strani pa so študenti iz družin z višjo (univerzitetno) izobrazbo preveč zastopani. Poleg tega podatki kažejo, da je neenak dostop do visokošolskega izobraževanja v Sloveniji povezan tudi s finančno sposobnostjo staršev. Slovenski študenti, ki poročajo o finančnih težavah, v 42,2 % primerov menijo, da razmere njihovih staršev niso dobre. Upoštevati je treba tudi, da so nekatere javne oblike podpore za študente odvisne od finančnega položaja njihovih družin.

Ni nobenih raziskav ali anket, ki bi se izključno osredotočale na vključevanje mladih v neformalno učenje. Kljub temu je mogoče nekaj [statističnih podatkov](#) pridobiti iz [Ankete o izobraževanju odraslih](#), ki jo Statistični urad RS izvaja vsakih 5 let. [Podatki iz ankete](#), izvedene leta 2016, kažejo, da je 43.606 mladih (starih 18–24 let) ali 30,4 % vseh mladih v tej starostni skupini sodelovalo v neformalnem učenju v letu [2016](#). Podatki so podobni zaključkom nacionalnega raziskovalnega poročila [Ranljive skupine na trgu dela v Sloveniji](#). Še ena raziskovalna študija iz leta 2016 ([Dostopnost do storitev](#)) predstavlja podatke o vključevanju v neformalno izobraževanje, vendar ni posebnih podatkov o odstotku mladih, vključenih v neformalno izobraževanje. Od vseh študentov v študijskem letu 2016/17 jih je bilo 3.090 ali 4 % mobilnih (glej [Statistični urad](#)).

Organizacija sistema izobraževanja in usposabljanja

[Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011](#) predstavlja temeljni, sistematični in strokovni razmislek o strukturi in delovanju slovenskega izobraževalnega sistema ter predlaga rešitve za zagotavljanje kakovostne prakse na področju predšolske vzgoje, obveznega osnovnega in srednješolskega izobraževanja, izobraževanja odraslih in glasbenega izobraževanja. Kratak pregled strukture državnega izobraževalnega sistema v Sloveniji je mogoče najti na [spletni strani Eurydice](#).

V Sloveniji je osnovnošolsko izobraževanje obvezno, sestavlja ga devet razredov osnovne šole. V skladu s 57. členom [Ustave Republike Slovenije](#) je osnovnošolsko izobraževanje obvezno in se financira iz javnih sredstev. Otroci se morajo vpisati v prvi razred pri šestih letih. Šole izvajajo učni načrt z enotno strukturo v devetih letih, tako da učenci osnovnošolsko izobraževanje po navadi zaključijo pri starosti 15 let.

Glavne organizacije formalnega izobraževanja so navedene spodaj:

- poklicne in srednje šole (glej portal [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#)),
- visokošolske ustanove,
- ustanove za izobraževanje in usposabljanje odraslih.

Seznam visokošolskih ustanov in študijskih programov (vključno z vsemi akreditiranimi ustanovami in programi na dan 1. 8. 2017) je na voljo na spletni strani [Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport](#).

- [Univerza v Ljubljani](#)
- [Univerza v Mariboru](#)
- [Univerza na Primorskem](#)
- [Univerza v Novi Gorici](#)

Seznam ustanov za izobraževanje in usposabljanje odraslih je na voljo na portalu [Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport](#).

Seznam ljudskih univerz je na voljo na portalu [Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport](#).

Glavni pojmi

Večina študijskih programov se financira iz javnih sredstev, tako da študentom ni treba plačati šolnine. Javne visokošolske ustanove in zasebne visokošolske ustanove s koncesijo ne morejo zaračunati stroškov državljanom Republike Slovenije ali državljanom drugih držav članic EU za

študij v akreditiranih rednih dodiplomskih in podiplomskih programih. V študijskem letu 2016/17 je v veljavo stopila vladna [Uredba o sofinanciranju doktorskega študija](#), vendar je bila naslednje leto spremenjena in sofinanciranje doktorskega študija ponuja samo javnim visokošolskim ustanovam. Vlagatelji lahko zaprosijo za sofinanciranje do 4.000 EUR na študijsko leto.

6.2 Upravljanje

Upravljanje

[Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#) je glavni vladni organ za izobraževanje in usposabljanje. Ministrstvo je neposredno odgovorno za pripravo, ocenjevanje, analizo in izvajanje predpisov za vse ravni izobraževanja. Ministrstvo sestavljajo številne storitve, direktorati in sektorji, ki pokrivajo določena področja. Najpomembnejši direktorati na področju izobraževanja in usposabljanja za mlade (stare 18–24 let) so:

- [Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih](#),
- [Urad za razvoj in kakovost izobraževanja](#),
- Direktorat za visoko šolstvo.

Poleg tega je [Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti](#) odgovorno za družbeni položaj učencev in njihovih družin ter igra pomembno in aktivno vlogo na področju poklicnega izobraževanja in izobraževanja odraslih.

[Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#) sestavljajo tudi posvetovalni organi. Dva pomembna taka organa sta:

- [Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje](#),
- [Svet RS za visoko šolstvo](#).

Dve državni agenciji sta odgovorni za zagotavljanje kakovosti ter ocenjevanje izobraževanja in usposabljanja:

- [Državni izpitni center](#) je centralna ustanova za zunanje ocenjevanje učencev, vajencev in odraslih v Sloveniji.
- [Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu](#) zagotavlja razvoj in delovanje sistema zagotavljanja kakovosti v visokošolskem izobraževanju.

Poleg tega imata dva reprezentativna sindikata aktivno vlogo na področju izobraževanja in usposabljanja:

- [Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije](#) je reprezentativni sindikat, predvsem namenjen učiteljem in zaposlenim v javnih visokošolskih ustanovah,
- [Visokošolski sindikat Slovenije](#) primarno predstavlja zaposlene.

Univerze so povezane prek [Rektorske konference RS](#), ki je organ, zadolžen za zastopanje univerz in zaščito njihovih interesov.

Tudi študenti imajo svoj reprezentativen organ. [Študentska organizacija Slovenije](#) (ŠOS) je bila ustanovljena z [Zakonom o skupnosti študentov](#). ŠOS je krovna organizacija, ki jo sestavljajo študentske organizacije Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem in Zveza študentskih klubov Slovenije, ki združuje 52 študentskih klubov po Sloveniji (glej [Poglavje 5.3](#)).

Medsektorsko sodelovanje

Medsektorsko sodelovanje izvajata dva sveta. [Svet Vlade RS za študentska vprašanja](#) je strokovni posvetovalni organ Vlade Republike Slovenije, ki izvaja strokovne naloge za vlado in ponuja pomoč pri odločanju o temah, povezanih s študentskimi vprašanji. Sestavljajo ga predstavniki iz spodnjih organov:

- [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#),
- [Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti](#),
- [Ministrstvo za kulturo](#),
- [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano](#),
- [Ministrstvo za zdravje](#),
- [Ministrstvo za finance](#),
- [Ministrstvo za okolje in prostor](#),
- [Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo](#),
- [Ministrstvo za infrastrukturo](#),
- [Urad Republike Slovenije za mladino](#),
- študentske organizacije.

Še en primer medsektorskega sodelovanja je projekt [Tradicionalni slovenski zajtrk](#). Cilj tega projekta je izobraževanje, informiranje in ozaveščanje šolarjev in širše javnosti o pomenu zajtrka v zvezi s prehranjevalnimi navadami, pomenu in prednostih domačih živil slovenskega izvora, bistvenih značilnosti kmetijskih dejavnosti in čebelarstva za proizvodnjo, okolja, gospodarskih dejavnosti in ustreznega ravnanja z odpadki v vsakodnevnih dejavnostih ter racionalnega upravljanja embalaže. Projekt tudi dviguje zavedanje mladih o pomenu zdravega življenjskega sloga, vključno s pomenom gibanja in opravljanja športnih dejavnosti. V projekt so vključeni spodaj navedeni organi:

- [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano](#),
- [Ministrstvo za zdravje](#),
- [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#),
- [Ministrstvo za kulturo](#),
- [Nacionalni inštitut za javno zdravje](#),
- [Zavod Republike Slovenije za šolstvo](#),
- druge nevladne ustanove.

[Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah](#) sta razvila Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

6.3 Preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja (ZOIU)

Nacionalna strategija

Do danes v Sloveniji ni bila sprejeta nobena specifična državna strategija ali program za preprečevanje ZOIU. V Sloveniji ZOIU ni zaznano kot težava, saj je odstotek oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (starostna skupina 18–24), med najnižjimi v Evropi (glej [Eurostat](#)).

Formalno izobraževanje: glavni ukrepi politike za ZOIU

Slovenija nima posebnih ukrepov ali politike za ZOIU. V zadnjem času niso bile sprejete nobene politike in ukrepi, ki obravnavajo ZOIU.

Vsaka slovenska šola ponuja svetovalne storitve. V srednjih šolah svetovalne storitve ponujata psiholog in socialni pedagog. Poleg tega je glavna spodbuda za mlade, da nadaljujejo izobraževanje, sodelovanje v programih socialne varnosti, saj prejmejo določene ugodnosti (npr. subvencionirana prehrana in vozovnice itd.).

Slovenija je postavila nacionalni cilj zmanjšanja stopnje oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje, na 5 % do leta 2020, ta cilj pa je že skoraj dosegla, saj je odstotek oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje, leta 2016 po podatkih [Eurostata](#) dosegel 4,9 %. Treba je omeniti, da je [Monitor izobraževanja in usposabljanja 2015 – Slovenija](#) izpostavil, da se izziv »premika na delež oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje, za katerega se ocenjuje, da znaša do 35 %«.

Posebni usmerjeni ukrepi za ogrožene skupine se osredotočajo na učence, dijake in študente, ki so socialno prikrajšani, imajo priseljsko in manjšinsko/romsko ozadje ali pa imajo posebne izobraževalne potrebe ali posebne sposobnosti (npr. učenci in študenti, ki prejemajo bolnišnično zdravljenje, nadarjeni učenci in študenti itd.). Za podrobne informacije glej [Tematsko poročilo](#) in poglavje 6.6 Socialna vključenost prek izobraževanja in usposabljanja.

Obnavljanje ZOIU prek neformalnega in priložnostnega učenja ter kakovostnega mladinskega dela

Kot je bilo omenjeno v [poročilu Eurydice 2014](#) *Preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja v Evropi: Strategije, politike in ukrepi*, ima Slovenija širšo definicijo oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje ali usposabljanje. V bistvu se uporabljata dve nacionalni definiciji:

- mladi odrasli, ki niso uspešno zaključili osnovnega izobraževanja (osnovna šola),
- brezposelni mladi odrasli, stari od 15 do 25 let, ki nimajo poklicnih kvalifikacij in niso vpisani v šolo.

Prva ciljna skupina je primerna za [Program osnovne šole za odrasle](#), druga ciljna skupina pa je primerna za projekt [Projektno učenje za mlajše odrasle – PUM-O](#), ki je bil prenovljen leta 2016. Namenjen je širokemu naboru skupin znotraj mladinske populacije, še posebej mladim osebam, starim od 15 do 26 let, ki so brezposelne, iščejo prvo zaposlitev, niso vključene v nobeno obliko poklicnega izobraževanja, osebam, ki zgodaj opustijo izobraževanje, ter srednješolcem, ki so vključeni v formalno izobraževanje, vendar imajo težave in bi lahko šolanje zgodaj opustili. Glavni cilj programa PUM-O je razvijanje potenciala ranljivih mladih odraslih, da bi jim zagotovili boljše možnosti za vstop v izobraževanje, razvoj poklicne identitete, doseganje uspeha na trgu dela in uspešno vključevanje v družbo. Program še ni bil ocenjen, saj se je izvedel šele maja 2016.

Program se financira prek Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter sofinancira prek Evropskega socialnega sklada. [Proračun](#) programa za obdobje 2016–2020 je 12 milijonov EUR (9,6 milijona EUR iz Evropskega socialnega sklada).

Medsektorsko usklajevanje in spremljanje posegov ZOIU

Od leta 2014 niso bili sprejeti nobeni novi ukrepi. Vse povezane informacije so na voljo v [poročilu Eurydice 2014](#) *Preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja v Evropi: Strategije, politike in ukrepi*.

Shema Jamstvo za mlade je pomemben del mladinske politike. [Jamstvo za mlade – Izvedbeni načrt 2016–2020](#) je bil obnovljen za obdobje 2016–2020. Šesti ukrep je namenjen mladim, starim do 29 let, da v obdobju štirih mesecev po začetku brezposelnosti ali opustitvi formalnega izobraževanja nadaljujejo izobraževanje.

[Andragoški center RS](#) razvija in ocenjuje programe za ZOIU. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti sodelujeta s tem inštitutom.

6.4 Potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja

Dogovori za potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja

[Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju](#) je pravna podlaga za prepoznavanje in potrjevanje neformalno pridobljenega znanja v srednješolskem poklicnem izobraževanju. Zakonski instrumenti urejajo priznavanje višjega poklicnega izobraževanja.

Potrjevanje neformalno pridobljenega znanja je v odgovornosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

V Sloveniji sta bila vzpostavljena dva zakonsko urejena kanala ali dva temeljna namena prepoznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja:

- za nadaljnje vključevanje v formalno izobraževanje (nadaljevanje prekinjenega izobraževanja ali nadaljevanje na višji stopnji, sprememba v smeri izobraževanja itd.) in
- prepoznavanje strokovnih kompetenc (sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij) na trgu dela.

V drugem primeru je prek postopka ocenjevanja mogoče pridobiti [nacionalno poklicno kvalifikacijo \(NPK\)](#).

Nacionalno poklicno kvalifikacijo lahko pridobijo mladi, ki so postali vajenci in imajo primerne delovne izkušnje ali želijo napredovati v karieri, ne da bi morali pridobiti višjo stopnjo poklicnega izobraževanja ali zaključiti formalni izobraževalni program.

Postopek pridobivanja [NPK](#) poteka v 4 fazah:

- Opredelitev spretnosti in znanja posameznika se izvaja prek svetovanja, ki ga izvajajo posebej usposobljeni svetovalci. Svetovalec kandidatu podaja informacije o postopku preverjanja in potrjevanja NPK, pomaga pri ugotavljanju neformalno in priložnostno pridobljenega znanja ter možnosti za prikaz znanja, svetuje glede ustrezne kvalifikacije in pomaga pri ustvarjanju portfelja (osebne zbirke).
- Dokumentiranje znanja in spretnosti posameznika se izvaja z zbiranjem dokazil v osebni zbirki (glej tudi [Nacionalno informacijsko središče za poklicne kvalifikacije](#)).
- Ocenjevanje se v sistemu NPK izvaja v dveh fazah: na podlagi *ocenjevanja dokazil* v osebni zbirki in na podlagi *neposrednega preizkusa kandidata*.

- Prepoznavanje – v postopku prepoznavanja so kandidatu uradno priznani znanje, spretnosti in kompetence, pridobljeni prek neformalnega ali priložnostnega učenja, izdan pa je javni dokument: potrdilo o nacionalni poklicni kvalifikaciji.

Postopki za potrjevanje spretnosti in kompetenc, pridobljenih prek neformalnega in priložnostnega učenja, temeljijo na:

- [Evropskih smernicah za potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja \(CEDEFOP, 2015\)](#), glej 2. poglavje,
- [Priporočilu Sveta o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja](#).

Postopki za pridobivanje formalne izobrazbe na podlagi spretnosti in kompetenc, pridobljenih prek neformalnega in priložnostnega učenja, urejajo ustrezni zakoni, odvisno od vrste izobraževanja, v katerega je posameznik vpisan. Podrobne informacije se nahajajo v [Evropskem popisu neformalnega in priložnostnega učenja 2014: poročilo države Slovenija](#) v razdelku 2.1 (Zakon o višjem strokovnem izobraževanju je bil spremenjen leta 2013, vendar ni bilo nobenih sprememb v zvezi s potrjevanjem).

Nacionalnega sistema za potrjevanje ni, zato je pregled znanja in spretnosti v pristojnosti posamezne ustanove ali področja. Enako velja za razvoj strokovnih kompetenc osebja, vključenega v postopke potrjevanja. Za lažje razumevanje – ni enotne splošne politike (glej razdelek 2.4 v [Evropskem popisu neformalnega in priložnostnega učenja 2014: poročilo države Slovenija](#)).

Obstajata dva posebna sistema za potrjevanje kompetenc, pridobljenih prek neformalnega učenja. Študenti imajo priložnost preveriti pridobljene kompetence na podlagi Pravilnika o priznavanju predhodno pridobljenega znanja v višjem strokovnem izobraževanju, ki je bil pripravljen na podlagi [Zakona o vrednotenju in priznavanju izobraževanja](#). Pravila se med fakultetami razlikujejo. Sistem potrjevanja kompetenc za dijake temelji na [Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju](#) in je predpisan v [Pravilniku o ocenjevanju znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju](#). Druge srednje šole morajo razviti svoja pravila potrjevanja znanja.

Napotki in informacije

Ni posebnih točk ali storitev za razširjenje in nudenje informacij o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja.

Projekt [Strokovna podpora informativno-svetovalni dejavnosti in vrednotenju neformalno pridobljenega znanja 2016–2021](#) je bil ustvarjen kot nadaljevanje dejavnosti na področju informiranja in svetovanja ter opredelitve in vrednotenja predhodno pridobljenega znanja v preteklem programskem obdobju ZRSZ. Projekt koordinira Andragoški center Slovenije.

Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje izvaja dejavnosti, ki spodbujajo in povečujejo vidnost sistema med uporabniki – podjetji in kandidati ([Nacionalne poklicne kvalifikacije](#)). Prek promocijskih dejavnosti podaja informacije o sistemu širši javnosti, na svoji spletni strani [Nacionalne poklicne kvalifikacije](#) pa ponuja osnovne informacije o sistemu certificiranja in primere dobre prakse glede uporabe sistema certificiranja. Center tudi posreduje promocijske materiale enotam ZRSZ, centrom za informiranje in karierno svetovanje, centrom za izobraževanje odraslih, centrom za vseživljenjsko učenje, Združenju delodajalcev Slovenije in

drugim. Promocijske materiale prav tako razdeli ministrstvom, sindikatom in gospodarskim zbornicam.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je postavilo spletno stran [Vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja](#) v sodelovanju z Andragoškim centrom Slovenije. Cilj je poučiti in olajšati postopek za posameznike, ki iščejo vrednotenje in potrjevanje svojega neformalnega in priložnostnega izobraževanja. Spletna stran je usmerjena na odrasle, vendar predstavlja vrednost za vse demografske skupine, vključno z mladimi.

Podoben vir informacij o potrjevanju ponuja [Center za poklicno izobraževanje](#) v obliki spletne strani, ki razlaga njegove storitve in dolžnosti.

S posebnim poudarkom na mladih je bil vzpostavljen ukrep [Aktivacija mladih na trgu dela](#), ki je del sheme Jamstvo za mlade. Pododdelek 10 sestavljajo ukrepi, namenjeni zlasti promoviranju neformalnega in priložnostnega učenja (glej tudi poglavje 3.6: Ukrepi za zaposlovanje mladih):

- neformalno izobraževanje in usposabljanje za mlade,
- usposabljanje na delovnem mestu – mladi,
- PUM-O – projektno učenje mlajših odraslih,
- podpora za nove karijerne možnosti,
- pridobivanje dodatnega znanja mladih na področju kulturnih dejavnosti v okviru javnega sklada za kulturne dejavnosti (JSKD),
- usposabljanje na delovnem mestu Zmorem, ker znam.

Zagotavljanje kakovosti

Zagotavljanje kakovosti v sistemu [NPK](#):

- Pri pridobivanju NPK kandidat dokaže svoje kvalifikacije in znanje za učinkovito opravljanje določenih strokovnih kompetenc (glede na določen poklicni standard in katalog standardov strokovnih znanj).
- Postopek preverjanja in potrjevanja NPK izvajajo izvajalci, ki so v registru [Državnega izpitnega centra – RIC](#).
- Preverjanje in potrjevanje NPK se izvaja pred tričlansko komisijo, ki jo imenuje RIC. Člani komisij za preverjanje in potrjevanje so strokovnjaki na svojih področjih, kar dokazujejo s potrebnim znanjem, izobrazbo in delovnimi izkušnjami.
- V okviru sistema za pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij je bil razvit postopek, ki vključuje štiri faze prepoznavanja neformalnega in priložnostnega znanja, ki so navedene v [Pravilniku o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij](#). To zagotavlja enotnost, preglednost in kakovost certifikatov za NPK.
- Kandidat ima pravico ugovarjati odločitvi komisije.
- Inšpektorat RS za delo nadzoruje zakonitost postopkov.
- Center RS za poklicno izobraževanje je zakonsko določen za spremljanje sistema NPK in dela svetovalcev.
- Državni izpitni center je zakonsko določen za spremljanje dela komisij za preverjanje in potrjevanje, hkrati pa tudi za zagotavljanje kakovosti, preglednosti in objektivnosti preverjanja znanja.

Vsaka izobrazbena stopnja ima svoj okvir zagotavljanja kakovosti za institucionalno in programsko evalvacijo ter akreditacijo. Prepoznavanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja

je vključeno v te okvire. Sistem ocenjevanja in zagotavljanja kakovosti obstaja za vsako stopnjo izobrazbe. Državni organi (sveti, agencije) so avtonomni in izvajajo zagotavljanje kakovosti.

Organi, odgovorni za ocenjevanje in zagotavljanje kakovosti, v sodelovanju z zainteresiranimi stranmi pripravijo ukrepe za zagotavljanje kakovosti za vsako stopnjo izobrazbe in razvijejo orodja za ocenjevanje in akreditacijo. Zagotavljanje kakovosti urejajo akti za posamezna področja izobraževanja ter nacionalni ukrepi in predpisi. Ti dokumenti temeljijo na mednarodnih primerih, smernicah ES in mednarodnih standardih (glej [poročilo](#)).

Ukrepi in predpisi za potrjevanje se preverijo, ravno tako kot kakovost potrjevanja in prepoznavanja, zahtevana dokazila in organ, odgovoren za prepoznavanje (vrsta odbora, kako se izbere in imenuje člane, kako pogosto se sestanejo, kako delajo in sodelujejo, kako se izvede postopke potrjevanja).

Postopek preverjanja kakovosti se zaključi z mnenjem ustreznega organa in priporočili. Če kakovost ne izpolnjuje minimalnih standardov, se lahko javna veljavnost prekliče, kar posledično pomeni zadržana javna sredstva.

Nadaljnje podrobne informacije o potrjevanju neformalnega učenja lahko najdete v [Evropskem popisu neformalnega in priložnostnega učenja 2014: poročilo države Slovenija](#), razdelek 4 in poznejši pododdelki.

6.5 Čezmejna učna mobilnost

Okvir politike

Eden od ciljev [Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) je povečati mednarodno mobilnost mladih v Sloveniji. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport želi slovenske študente spodbuditi k mobilnosti. Tako ministrstvo od leta 2016 izvaja projekt Mobilnost študentov iz socialno šibkejših okolij (glej [Resolucijo o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#)). Program sofinancira dodaten mesečni dodatek za študente iz socialno prikrajšanih okolij prek sredstev Evropskega socialnega sklada in programa Erasmus. Za študijsko leto 2016/17 so sredstva, ki spodbujajo študente iz socialno šibkejših okolij, na voljo v mesečnem znesku 270 EUR. Ta sredstva se študentu plačajo v celoti, preden gre na mednarodno mobilnost. Leta 2016 se je spodbuda za študente iz socialno šibkejših okolij izplačala 61 upravičencem.

[Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji](#) predstavlja osnovne smernice mednarodnega sodelovanja v izobraževanju. Te konceptualne smernice so podlaga za vse bistvene spremembe državnega izobraževalnega sistema v zadnjih letih in v veliki meri temeljijo na evropskih razsežnostih, npr. skupna evropska dediščina političnih, kulturnih in moralnih vrednot, ki se odražajo na človekovih pravicah, pravna država, pluralistična demokracija, strpnost, solidarnost in medkulturno izobraževanje.

Zakonodaja o izobraževanju opredeljuje tudi osnovne vidike mednarodne razsežnosti.

[Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja](#) navaja, da je omogočanje sodelovanja v postopkih evropskega povezovanja eden od osnovnih ciljev slovenskega izobraževalnega sistema in ena od prednostnih nalog za njegov nadaljnji razvoj (glej 2. člen).

Internacionalizacija visokošolskega izobraževanja je ena od prednostnih nalog [Resolucije o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020](#). Pododdelek 2.6 trdi, da je internacionalizacija ključnega pomena za nadaljnji razvoj področja visokošolskega izobraževanja.

Kot je navedeno v Preglednici mobilnosti, pododdelek 1.1.5, [Ukrepi za izboljšanje zagotavljanja informacij in smernic za mednarodno učno mobilnost učencev ZPIU Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) je mobilnost mladih prednostno področje, s poudarkom na krepitvi kakovosti, spodbujanju in podpori študija ter praktičnim usposabljanjem v tujini.

Poleg tega moramo izpostaviti, da obstaja tudi splošna strategija za spodbujanje mobilnosti na terciarni ravni ([Strategija internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020](#)), ki poudarja pomen razvoja globalnih odnosov s svetom, še posebej ker je Slovenija majhna država. Cilj strategije je vzpostavitev Slovenije kot mednarodnega centra znanja. Strategijo podpira [Akcijski načrt 2016–2018](#).

Mladinski svet Slovenije, nevladni akter, je sprejel [Programski dokument za mobilnost mladih](#).

Glavni programi mednarodne mobilnosti za študente v formalnem izobraževanju

Mobilnost učencev in študentov v Sloveniji v glavnem omogoča evropski program [Erasmus+](#), ki ga koordinira in izvaja nacionalna agencija [CMEPIUS](#). Okvir programa koordinira učence in študente v različnih dejavnostih podprograma, vključno s pobudami Comenius in Leonardo da Vinci. Evropski program [Erasmus+](#) ponuja finančno podporo za neformalno učenje in mobilnost mladih (od 13. do 30. leta), kar prispeva k ciljem evropskega sodelovanja na področju mladih. Državna agencija [MOVIT](#) izvaja program v Sloveniji.

Slovenija je ustanovna članica programa [CEEPUS](#) Central European Exchange Programme for University Studies (Srednjeevropski program za izmenjavo študentov in profesorjev). Osnovna načela izmenjave v programu CEEPUS so podobni programu Evropske skupnosti. Program omogoča enakovredna partnerstva med članicami in njihovimi univerzitetnimi mrežami, štipendije pa prispevajo k cilju EU povečevanja mobilnosti.

Bilateralno sodelovanje med Slovenijo ter evropskimi in neevropskimi državami urejajo bilateralni sporazumi, programi in protokoli o sodelovanju na področju izobraževanja, znanosti in kulture.

Mladim, ki bi radi izkoristili priložnost čezmejne mobilnosti v formalnem izobraževanju, so na voljo štiri programi:

- sooblikovanje evropskega visokošolskega prostora (cilj je financiranje izmenjav CEEPUS in izmenjav prek bilateralnih sporazumov, podpira mobilnost visokošolskih učiteljev in študentov),
- javni razpis za financiranje mobilnosti študentov iz socialno šibkejših okolij ([Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#)),
- programi Ad Futura za mednarodno mobilnost ([Štipendije Ad Futura za izobraževanje](#)),
- učna mreža za ukrepe transnacionalne mobilnosti za prikrajšane mlade in mlade odrasle (mobilnost TLN).

Za zgoraj navedene programe je [zagotovljen](#) proračun v višini približno 5,4 milijona EUR.

Spodbujanje mobilnosti v okviru neformalnega učenja in mladinskega dela

V okviru neformalnega učenja ni nobenih spodbud ali ukrepov organov najvišje ravni za spodbujanje čezmejne mobilnosti. Kljub temu ima [Izvedbeni načrt Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 za leti 2016 in 2017](#) na področju mladinskega dela ta poseben cilj na področju *Spodbujanje vključevanja v mednarodnem mladinskem delu in učne mobilnosti v mladinskem delu ter njuna krepitev*. Za doseganje tega cilja sta na voljo dva ukrepa: Ključni ukrep 1 Erasmus+ (Projekti mobilnosti za mlade in mlade delavce) in ključni ukrep 2 Erasmus+ (Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks). Program Erasmus+ financira oba ukrepa.

Zagotavljanje kakovosti

Program Erasmus+ ima zagotavljanje kakovosti vključeno v postopek prijave in druge dejavnosti, ki se izvajajo med izvajanjem projekta. Drugega sistema zagotavljanja kakovosti ni.

6.6 Socialna vključenost z izobraževanjem in usposabljanjem

Izobraževalna podpora

V Sloveniji je socialna vključenost zagotovljena skozi celotno vertikalno izobraževanja in usposabljanja – od vrtca do visokošolskega izobraževanja.

V zvezi z vključevanjem mladih je treba izpostaviti, da so vsako leto sprejeti novi izobraževalni programi. Sprejemanje javno veljavnih izobraževalnih programov opredelujeta 15. in 17. člen [Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja](#).

Druge pomembne smernice vključujejo:

- [Navodila za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program](#),
- [Navodila za izvajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo](#),
- [Programske smernice: Svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter strokovnih šolah in v dijaških domovih](#).

Dodatno podporo je mogoče zagotoviti v obliki dodatnih ur pomoči za premagovanje pomanjkljivosti, ovir in/ali motenj ali v obliki učne pomoči za olajšanje učenja za določen predmet. Učencem ali študentom s hudimi telesnimi okvarami se lahko dodeli stalni ali začasni pomočnik, ki pomaga med učnimi urami ali z drugimi dejavnostmi v času šolanja. Ciljne skupine se prilagajajo glede na stopnjo izobrazbe. Poleg tega so po potrebi uvedeni primerni ukrepi glede na potrebe specifične ciljne skupine. V srednješolskem izobraževanju (srednje šole, poklicne šole, gimnazije) so spodaj navedene ciljne skupine (povezave zagotavljajo dodatne informacije o posebnih meritvah in politikah v okviru formalnega izobraževanja):

- [2.1 Člani italijanske in madžarske narodne skupnosti](#): pravica do izobraževanja v maternem jeziku in zagotavljanje izobraževanja v narodnostno mešanih območjih.
- [2.2 Člani romske skupnosti](#): opredeljena kot posebna skupina s posebnimi pravicami, ki jih opredeljuje Ustava Republike Slovenije. Izvajanje posebnih pravic določa [Zakon o romski skupnosti v RS](#).

- [2.3 Priseljenci \(tuji državljani\)](#): strategije, prilagoditve ter metode sodelovanja in vključevanja otrok priseljencev in njihovih staršev, da bi pomagali vrtcem in šolam pri načrtovanju izobraževalnega dela z otroci priseljencev ([Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah](#)).
- [2.4 Talentirani učenci ali študenti](#): zagotavljanje poučevanja talentiranim učencem ali študentom je mogoče prilagoditi njihovim potrebam.
- [2.5 Učenci in študenti z učnimi težavami](#): pravica do prilagojene metodologije.
- [2.6 Otroci v bolnišnični oskrbi](#): specifično za predšolsko in osnovnošolsko izobraževanje.
- [2.7 Otroci iz manj ugodnega socialnega ali ekonomskega okolja](#): lahko prejmejo podporo in pomoč vrtca ali šole.

Ciljne skupine v visokošolskem izobraževanju so:

- študenti s posebnimi potrebami,
- priseljenci,
- vrhunski športniki,
- študenti, ki se pripravljajo na mednarodno tekmovanje na določenem področju,
- študenti, ki postanejo starši,
- študenti, ki živijo v posebnih družinskih okoliščinah,
- socialno prikrajšani študenti,
- resno bolni študenti.

Višje strokovne šole in visokošolske ustanove so avtonomne v svojem pristopu do študentov s posebnimi potrebami. Posamezne dejavnosti lahko prilagodijo potrebam študentom s posebnimi potrebami in tako zagotovijo enake priložnosti. V izbirnem postopku za vpis v dodiplomske programe lahko kandidati pridobijo status študenta s posebnimi potrebami. Ustanove lahko tudi prilagodijo študijske obveznosti za vrhunske športnike, študente, ki se pripravljajo za mednarodne preizkuse znanja, in nadarjene študente. Matere, ki rodijo med študijem, so upravičene do podaljšanja študentskega statusa za eno leto za vsakega živorojenega otroka. Dodatne informacije so na voljo na portalu [Eurydice](#).

V zvezi s socialno vključenostjo v programe za vseživljenjsko učenje so kot primerni vlagatelji v [Letnem programu izobraževanja odraslih RS za leto 2017](#) vključene tudi osebe, ki zgodaj opustijo izobraževanje ali ga ne dokončajo.

Ne obstajajo nobeni posebni programi ali pobude za pomoč mladim pri premagovanju ovir pri sodelovanju v neformalnem in priložnostnem izobraževanju. Toda državna agencija Erasmus+: Mladi v akciji je prepoznala pomen sodelovanja v projektih neformalnega učenja. Udeleženci izboljšujejo svoje kompetence, samopodobo in priložnosti za zaposlitev. Poleg tega je neformalno učenje pomemben dejavnik pri iskanju motivacije za nadaljnji razvoj ali aktivnost na druge načine, s čimer doseže cilj vključitve v družbo. To je pomembno za ranljive skupine mladih, katerim program namenja posebno pozornost. Državna agencija je zato socialno vključenost vključila kot eno od štirih prednostnih nalog do leta 2020. V ta namen se je odvijala serija dogodkov pod sloganom [Ključ do vključenosti](#), katerih cilj je bil povečati vključenost mladih z manj priložnostmi.

Socialna kohezija in enake priložnosti

Slovenija izvaja več različnih ukrepov in pristopov, odvisno od potreb in težav posamezne skupine. Toda po podatkih študije o vprašanju spolov v rezultatih izobraževanja *Gender*

Differences in Educational Outcomes: [Study on the Measures Taken and the Current Situation in Europe](#) (2010) obravnavanje vprašanja spolov ni izrecni cilj učnega načrta v Sloveniji. Ukrepi politike so usmerjeni v izboljšanje položaja žensk v znanosti ter ravnovesja med delom in zasebnim življenjem. Čeprav obravnavanje enakosti spolov ni cilj učnega načrta, nasprotno velja za temo diskriminacije. Podrobne informacije so na voljo v dokumentu [Državljska vzgoja v Evropi; poročilo Eurydice \(2012\)](#). Slovenija se je tudi pridružila Pariški deklaraciji (Deklaracija o spodbujanju državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije skozi izobraževanje). Po podatkih poznejšega poročila ([Spodbujanje državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije skozi izobraževanje: Pregled razvoja izobraževalne politike v Evropi po Pariški deklaraciji z dne 17. 3. 2015](#)) Slovenija ni sprejela nobene nove izobraževalne politike. Poročilo navaja: »Politike, ki prispevajo k ciljem Pariške deklaracije so do različne stopnje vzpostavljene v vseh državah, nekatere države pa so uvedle pomembne ukrepe v letih tik pred sprejetjem deklaracije.«

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 je bil sprejet oktobra 2014. Med drugim so opredeljena splošna horizontalna načela, kot so partnerstvo, spodbujanje enakosti spolov, boj proti diskriminaciji, dostopnost in trajnostni razvoj. V ta namen je bila uvedena [Prednostna os 9: Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršnikoli diskriminaciji](#). Skupna sredstva znašajo približno 6,5 milijona EUR.

Leta 2004 so bile uvedene tudi [Smernice za analizo, preprečevanje in obravnavo/obvladovanje nasilja v šolskem prostoru](#), ki pokrivajo praktične primere, mednarodno primerjavo, predlagane ukrepe in načela obravnavanja in obvladovanja nasilja.

V letih 2009, 2010 in 2011 je bil pripravljen, zasnovan in izveden projekt [Šola enakih možnosti](#). Njegov cilj je bil uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v izobraževalni sistem. Namen je bil razviti izvedbene učne načrte, oblike in načine izobraževanja, ki bodo prilagojeni otrokom s posebnimi potrebami tako v osnovni kot v srednji šoli. Projekt se je začel 1. 9. 2009 in se je zaključil 31. 3. 2013.

Obstaja tudi okvirni dokument ([Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtnice in šole](#)), ki je bil sprejet leta 2012 s ciljem pomoči pri splošnih usmeritvah za delo in uspešnega vključevanja otrok priseljencev v načrtovanju izobraževalnega dela.

6.7 Spretnosti inovativnosti

Inovativnost v formalnem izobraževanju

Junija 2005 je Vlada Republike Slovenije sprejela Strategijo razvoja Slovenije, ki je opredelila vizijo in cilje razvoja Slovenije. Dokument je cilje razporedil v pet razvojnih prednostnih nalog z akcijskimi načrti. Druga prednostna naloga je bila učinkovito ustvarjanje, dvostranski pretok in uporaba znanja, potrebnega za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta. Cilji, povezani s podjetništvom v izobraževanju, so bili vključeni v razvoj programov za krepitev podjetniškega duha in znanja ter sistematično prenavo programov za spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti. Na podlagi strategij so bili razviti akcijski načrti, ki določajo, da je treba podjetniške spretnosti razvijati na vseh stopnjah izobraževanja, spodbujati podjetniški duh mladih, vzpostaviti pozitivno podobo podjetništva in zagotoviti programe usposabljanja za vodenje malih podjetij.

Podjetniško izobraževanje je izrecno priznано kot medpredmetni cilj in kot del drugih obveznih in izbirnih predmetov. Za ISCED 3 je bila posodobitev učnega načrta za predmet sprejeta leta 2007 ter je vključevala sprejete smernice in vključevanje kompetenčnega pristopa. Izvajanje se je začelo v šolskem letu 2008/09. Za ISCED 3 je podjetniško izobraževanje del obveznih predmetov (geografija, informatika in družbene vede) ter izbirni predmet ekonomije. Za predmet je obvezen v ekonomskih šolah. V šolah s programi tehničnega inženirstva je obvezen ločen predmet podjetništvo. Za ISCED 1-3 je podjetništvo ena od osmih ključnih kompetenc v dokumentih učnega načrta. Učni načrti za različne predmete (npr. družbene vede, naravoslovje, tehnologija, domača ekonomija) vključujejo nekatere učne izide, povezane z razvijanjem podjetniških znanj in spretnosti ter odnosa, vključno s področji, povezanimi z ekonomijo, svetom dela, ekonomskimi pravicami in trajnostnim razvojem.

Posebni učni rezultati za podjetniško izobraževanje so vključeni v učnih izidih predmetov, ki vključujejo podjetništvo. Primer za ISCED 3:

- Učenci pridobijo osnovne spretnosti podjetniškega vedenja (načrtovanje, organiziranje, analiziranje, komuniciranje, dajanje navodil, upravljanje nalog, ocenjevanje itd.).
- Učenci razvijajo spretnosti dela v skupini, prevzemanja odgovornosti, ocenjevanja, prevzemanja tveganja in dajanja pobud.
- Učenci proaktivno načrtujejo postopek reševanja izbranega problema, iščejo informacije in ocenjujejo kakovost predlaganih rešitev.
- Učenci razložijo spreminjajoče se področje dela, zaposlovanja in ekonomije modernih družb ter ocenijo posledice za družbo in življenje posameznikov.
- Učenci raziskujejo odnos med delom in prostim časom za različne družbene skupine in pomen družbenih organizacij v sodobnih družbah.

[Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje](#) in [Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije](#) sta razvila več tečajev strokovnega razvoja v okviru projektov, Zavod za spodbujanje podjetnosti mladih pa jih je razvil za učitelje v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju, vključno s šolskim začetnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem. Center RS za poklicno izobraževanje zagotavlja materiale in smernice, ki so bile razvite v okviru različnih projektov in lahko pomagajo učiteljem v podjetniškem izobraževanju v srednji šoli (splošno in šolsko začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje). Slovenija je še vedno vključena v projekte, usmerjene k razvijanju učnih metod in materialov.

Spodbujanje inovativnosti prek neformalnega in priložnostnega učenja ter mladinskega dela

Vladno spodbujanje inovativnosti in podjetništva se izvaja prek programov [Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije – SPIRIT Slovenija](#), ki so del [Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo](#). Javna agencija organizira programe in delavnice za mlade (stare od 15 do 29 let) pod sloganom [Mladim se dogaja](#), na primer:

- [Izzivi mladim](#),
- [Krožki s področja spodbujanja ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti](#),
- kratke naloge [Stičišče podjetnosti](#),
- [Sodelovanje mladih z osnovnih in srednjih šol](#) itn.

Agencija tudi organizira [usposabljanje pedagogov](#).

V finančnem načrtu ([Spremembe programa dela in FN 2017](#)) javne agencije je predlagan proračun v višini 575.000 EUR za izobraževanje in usposabljanje z dodatnimi sredstvi v višini 200.000 EUR za spodbujanje mladih.

6.8 Medijska pismenost in varna uporaba novih medijev

Nacionalna strategija

Slovenija nima jasnega dokumenta ali strategije za mlade na področju medijske pismenosti in varne uporabe novih medijev. V osnovni [Strategiji razvoja medijev v Republiki Sloveniji do leta 2024](#) je poglavje Medijska pismenost in zagotavljanje, ki navaja, da so mediji in digitalna pismenost del obveznega učnega načrta v osnovni šoli. Osnovna strategija je predhodnik [Osnutka strategije na področju medijev za obdobje 2017–2025](#)). Časovni okvir izvajanja še ni bil sprejet. Strategija ne omenja novih medijev. Osnutek strategije predvideva spodaj navedene ukrepe:

- analiza stanja medijske pismenosti,
- uvedba programov medijske pismenosti ali vključevanja pismenosti za medijske vsebine v druge šolske predmete. Medijska pismenost je v povezavi z digitalno pismenostjo oblikovana kot ključna učna vsebina, morda kot del drugega obveznega predmeta (npr. državljanska vzgoja) namesto izbirnega predmeta,
- stalno spremljanje stanja medijske pismenosti z raziskavami vsake dve leti.

Kazalniki:

- primerjava analize stanja medijske pismenosti v letu 2017 s prejšnjimi analizami,
- stopnja integracije vsebin s področja medijske pismenosti v šolske programe,
- obseg vključevanja odraslih v programe medijske pismenosti.

Zainteresirane strani so Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ljudske univerze in medijska podjetja.

Medijska pismenost in spletna varnost v formalnem izobraževanju

V Sloveniji je zagotavljanje medijskega izobraževanja trenutno omejeno na osnovne šole, kjer imajo učenci možnost izbire ločenega predmeta [Vzgoja za medije](#). Medijsko izobraževanje je hkrati vključeno v druge predmete v osnovni šoli. Kritično medijsko izobraževanje je najbolj prisotno v predmetu [Slovenščina](#), vendar je medijsko izobraževanje vključeno tudi v predmet [Domovinska in državljanska vzgoja ter etika](#).

V srednji šoli je predmet [Sociologija](#) izjema, saj vključuje posebne učne teme v zvezi z mediji in komunikacijo. V visokošolskem izobraževanju [Katedra za medijske in komunikacijske študije](#) Fakultete za družbene vede ponuja posebne študijske programe.

Vsi pomembni projekti se izvajajo v skladu z ustreznimi dejavnostmi Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Znotraj slovenske izobraževalne mreže so vzpostavljene spletne skupnosti. Ministrstvo financira program [Varni na internetu](#) prek Arnesa ([Akademska in raziskovalna mreža Slovenije](#)). Program je namenjen predvsem odraslim uporabnikom in majhnim podjetjem, vendar vključuje tudi sestanke za ravnatelje osnovnih šol s širšim kontekstom informacij o varnosti in

zlorabi na spletu. Nacionalni odzivni center za kibernetično varnost ([SI-CERT](#)), ki deluje pod okriljem Arnesa, je nacionalna kontaktna točka za kampanje ozaveščanja javnosti glede varnosti podatkov. Projekt je v celoti financiral Direktorat za informacijsko družbo Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Direktorat se je pozneje prestavil v pristojnost Ministrstva za javno upravo.

Promoviranje medijske pismenosti in spletne varnosti prek neformalnega in priložnostnega učenja

Pod okriljem nacionalnega programa [SAFE.SI](#), ki je bil vzpostavljen leta 2005 za ozaveščanje otrok in najstnikov o varni uporabi interneta in mobilnih naprav, se izvajajo dejavnosti, usmerjene na štiri skupine:

1. otroke,
2. mladostnike,
3. starše in
4. strokovne delavce (učitelje, socialne delavce, mladinske delavce).

Ozaveščanje o tveganjih, ki jih predstavljajo novi mediji

Projekt [Center za varnejši internet](#) izvajajo:

- Univerza v Ljubljani (Fakulteta za družbene vede),
- Arnes,
- Zveza prijateljev mladine Slovenije,
- Zavod MISSS mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije.

Financira se prek [Agencije INEA](#) na Evropski komisiji (prek instrumenta Povezovanje Evrope) in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

Center za varnejši internet ponuja tri glavne storitve:

- Ozaveščanje o varni uporabi interneta in novih tehnologij, usmerjeno na otroke, najstnike, starše, učitelje in socialne delavce prek različnih spletnih in fizičnih dejavnosti, usposabljanj, delavnic, materialov, promocijskih kampanj in medijskih kampanj o varni in odgovorni uporabi interneta in mobilnih naprav.
- Klicna linija za spletne težave – Tom telefon 116 111. Svetovalci vsak dan med 12:00 in 20:00 odgovarjajo na vprašanja ter rešujejo dileme in težave, povezane z uporabo interneta. Februarja 2013 je začela delovati klepetalnica TOM ([TOM telefon za otroke in mladostnike](#)), kjer lahko otroci, mladostniki in starši dobijo nasvete in pomoč prek spletnega pogovora.
- Anonimno spletno poročanje o nezakonitih spletnih vsebinah. To vključuje videoposnetke spolne zlorabe otrok (otročka pornografija) in sovražni govor. Če oseba na internetu naleti na tako vsebino, jo lahko prijavi na [Spletno oko](#). Podobni programi po Evropi so se izkazali za učinkovit ukrep v boju proti nezakoniti vsebini na internetu.

6.9 Ozaveščanje o neformalnem in priložnostnem učenju ter kakovostnem mladinskem delu

Ponudniki informacij/svetovalne strukture

[Urad Republike Slovenije za mladino](#) razvija primerne mehanizme za podporo mladinskih organizacij in organizacij za mlade, ki so ključnega pomena pri spodbujanju aktivne udeležbe mladih. Urad RS za mladino vsako leto izda javni razpis za sofinanciranje programov mladinskih organizacij in organizacij za mlade, ki so primerni za sofinanciranje. Leta 2017 je bilo po podatkih [pregleda in vrednotenja prijav v okviru izvedbe Javnega poziva za sofinanciranje programov mladinskega dela v letih 2016 in 2017](#):

- 13 nacionalnih mladinskih organizacij,
- 64 mladinskih centrov,
- 35 drugih nevladnih organizacij.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje je tudi eden od glavnih akterjev, ki izvaja neformalno izobraževanje mladih in ponuja pomembne informacije o posebnih lokalnih programih neformalnega izobraževanja.

Pobude za povečevanje ozaveščenosti

V skladu z [Izvedbenim načrtom Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 za leti 2016 in 2017](#) je cilj ukrepa *neformalno izobraževanje in usposabljanje mladih* prispevati k trajnostnemu vključevanju mladih na trg dela. V ta namen spodbuja različne programe neformalnega učenja in usposabljanja. Cilj ukrepa je tudi ozaveščanje, na primer promoviranje pomena usposabljanja in znanja, pridobljenega med neformalnim izobraževanjem. Ukrepe izvaja Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Urad RS za mladino tudi spodbuja procese neformalnega učenja, da bi izboljšali kompetence pri mladih v okviru prehoda iz otroštva v odraslost.

6.10 Trenutne razprave in reforme

V Sloveniji trenutno potekajo razprave ter predlogi politik in zakonodaje.

[Zakon o urejanju položaja študentov](#) je predlog Študentske organizacije Slovenije. Predlog je sestavljen iz več predlogov, katerih cilj je izboljšanje splošnega položaja študentov. Zakon je bil podprt z javno kampanjo [Kaj pa mi?](#) Predlog spreminja šest različnih zakonodajnih aktov, kar pomeni, da je postopek precej zapleten in se o njem v vladi še vedno razpravlja – trenutno je v fazi medresorske razprave. Predlog vključuje spodaj navedene konkretne ukrepe:

- osebni dohodek študentov (višje posebne izjeme in olajšave za študente, ki delajo prek študentskega dela),
- zdravstveno zavarovanje (podaljšanje časovnega obdobja do 26. leta za vse redne študente),
- subvencionirana študentska prehrana (podaljšano časovno obdobje, v katerem lahko študentje uporabljajo subvencijo),
- štipendije (predlog, ki omogoča neslovenskim državljanom prejetje državnih štipendij),
- dodatna sredstva za študente, ki študirajo izven svojega kraja bivanja (poseben dodatek v okviru štipendije),
- izboljšave študentskega statusa (pomoč za študente s posebnimi potrebami in študente na 2. stopnji).

Na področju izobraževanja in usposabljanja se spreminjajo trije zakoni:

- [Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju](#),
- [Zakon o gimnazijah](#),
- [Zakon o izobraževanju odraslih](#).

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je marca 2017 odprlo javno razpravo o osnutku zakona o spremembi Zakona o gimnazijah, ki ga je Vlada Republike Slovenije julija 2017 posredovala Državnemu zboru Republike Slovenije v nadaljnje posvetovanje. Predlagane spremembe se nanašajo na izboljšanje kakovosti izobraževanja in podrobno določajo trajanje dijaškega statusa v gimnazijah ter opisujejo možnosti prepisa in ponavljanja.

V teku je tudi razprava o Zakonu o visokem šolstvu, ki je bil spremenjen konec lanskega leta. Cilj trenutne razprave je popolna in sistematična prenova zakona ter celotnega področja visokošolskega izobraževanja.

V fazi razprave je tudi Strategija Republike Slovenije na področju medijev za obdobje 2017–2025. Cilj strategije je jasen dokument na področju medije v zvezi z upravljanjem, financiranjem, pomenom, namenom in izobraževanjem.

V obdobju 2016–2021 je v teku prenova poklicnega izobraževanja, kjer je poudarek na razvoju modelov praktičnega usposabljanja, ki bodo prilagojeni potrebam in pogojem v Sloveniji, izvajali pa se bodo v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji.

[Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) ima poseben razdelek o izobraževanju. Prednostni pododdelek 1 je Vzpostavitev celostnega priznavanja neformalnih oblik znanja in izkušenj ter povezovanje formalnega in neformalnega izobraževanja. Kazalnik je še vedno v fazi izvajanja: delovna skupina je zaključila delo in poslala poročilo pristojnim organom.

Potrjevanje neformalno in priložnostno pridobljenega znanja v formalnem izobraževanju še ni zaključeno. Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in Andragoški center Slovenije trenutno pripravljata strokovne podlage in interne materiale za priznavanje neformalnega učenja. Izdaja prvih pravnih podlag je pričakovana za leto 2018.